

Titel: Jens Pedersens alvorlige Betænkninger, da han kørte forbi Hirschholms Have. Tilligemed hans Klage.Brev over vore nærværende Tider.

Citation: "Jens Pedersens alvorlige Betænkninger, da han kørte forbi Hirschholms Have. Tilligemed hans Klage.Brev over vore nærværende Tider.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 14, ?, 1771, s. 1*. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_014-shoot-workid1_014_026.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 14

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Jens Pedersens alvorlige Betænkninger da han kørte forbi Hirschholms Have. Tilligemed Hans Klage - Brev over Vore nærværende tider.

Nu da min Dog! saa reis da ud, siden du har Lyst Dertil. — I Førstninge dit man tage vel imod dig, siden du seer noget ung ud; denæst uaar enhver saa har læst dig, tumlet og siasket Sig, saa vil man kaste dig i en Krog, hvor Ormene vil fortære dig, Uden at du derover nogensinde tør klage.

Horat. Epistl. I B. 20 Ep.

Kiøbenhavn, 1771

2
3

Nu er jeg en Mand paa nogle og Tresindstyve Aar, men aldrig var jeg før Auder (er det ikke saa ver hedder?) Vor Skolemester, der er en boglært Mand, har forsikret mig paa, at Skrive-Friheden strækker sig endog til Bonden paa Landet, som man kan see paa Bondens Tanker til Peder Nielsen i Wangede *)

Men an Praapaa om Skrive-Friheden, der er nok intet, der bliver mere misbrugt i

*) Læs i Magesenet No. 79 og 80.

4

vore Tider, end det samme, saa at det er gandske got, om det blev indskrænket noget, at ikke enhver skulde fremlægge sit onde Hierte, der pirrer af bare ondskab og titter ud Med de gamle forliggende Tanker.

Skrev de endda alle, som Rasmus Torkildsen, saa gik det endda an; han har sagt Sanden, men de andre Skribenter veed knap hvad de skriver selv; de ere bleven saa vrede fordi de ere blevne afsatte, Men de have glæmt, at efterforske, om de ikke ogsaa fortiente, at miste der Brød, siden de brugte der Pen paa tide, og skrev et X for et U, og stak saa meget i Lommen, som Staten kunde havt Got av. Men det vil jeg intet skrive saa meget om; thi det forstaaer jeg inte saa got, men nu vil jeg kuns skrive hvad jeg tænkte forleden Dag, da jeg kørte forbi Hirsholm, den store Gaard, hvor Kongen og Dronningen boer.

Da jeg nu kørte her forbi, hørte jeg, at ed sagde, at Kongen og Dronningen var der oppe, jeg veed nok hvad jeg tænkte: (Hærrer GUD! tænkte jeg, maa nu Kongen ikke længer være i Kivenhavn; hvad har han nødigat kiere sig om, at de kives der.)

5

Hvad kan han gjøre ved, at de snakker og kives saa meget i Kivenhavn; han kan vel stoppe Munden paa dem med Forordninger; wen at de kives, kan han intet gjøre ved.

Nu siger de i Kivenhavn, at Kongen vil inte regiere og dominere selv længere, men han har bedt en stor fremmet Mand om, at han vild dominere.

Kan Kongen ikke giøtr hvad han vil? har han nødig at bede Undersaatterne, om en anden mæe regiere, som naar jeg beer Lars Pedersen, at han vil kiøre for mig? Nei, skal Kongen bede sig Forlov, var der jo ingen Forskiel paa ham ag vi andre?

Hvor kan I være saa dumme, og kives herover? Kan I inte tænke saa meget eller saa got om ihr Konge. at han inte lod en fremmet Mand regiere, hvis han, inte hadde sine Reisoner, aa fordi I inte kan forstaae disse Neisoner, saa tænker I straxen, at det er galt, aa at Kongen gjør jer Uretten; hillemand! tænker dog inte saa uhumsk om ihr Konge; han har nok seet forud, at den fremmed Mand kan regiere, ellers hadde han inte givet ham Sviven

6

i Haanden; det veed jeg, aa hor kan jeg vide det, aa I andre inse; det er noget forunderlig.

Men jeg skal dog seye jer noget Mærkvære. Anne Peer Niel har en Broer, som gjør Opvartning i Kongens Stal; han veed møyet, aa han seyer møyet; jeg kan faae at vide af Anne, alt hvad Nyt, der skeer, aa det skriver han hende til; veed I det nou; see saadin faaer jeg møyet aa vide, som ante itte veed, derfor vil jeg aase skrive nou, ligesom Rasmus Tor-Vilvsen og andre skriventere.

Men nu vil vi bramme nouet meer om Kongen. Annes Brouer har skrevet, at nou skal Ængstre-Skatten ophæves, men vi faaer en anden Skat igien, dog, Gud skee Lov! den naaer itte til vos; de stakkels Frouentimmers vil komme til at penitere derover.

De skal gie 10 Sk. hver Øie af der Top (det er 3 Mark om Maanen, om jeg reyner ræet; thi hende Brouer har aase skreven, at vore 10 Skillinger stal itte længer lyve os 2 Sk. fra, mæng at de skal gaee for 12 Sk., som der staaer paa dem.)

Kongen hadde aase nok været saa naadig, aa holdt os fri fra Ængstre- Skatten,

7

hadde der været nouen for længe siden, aa stilt ham et faare, men saadan naaet har de gode Herrer ingen Stunde til; de ska spasevre, de skal paa Javt, de ska spille Kaaert, aa et Zetra; der er saa møyet de ska gjøre, hor kan de faa saa Stunde til at tænge paa den arme Bonde, ney mæn ka de itte.

Gud skee Lov vi Bøner bliver fri for denne 3 Marks Skat; thi saa fik de stovre ræet Mavt over vos, aa kalde vos vist nov 3 Marks Mænd.

Nou feyer de meer, at Dronningen er møyet munter og flink igien, aa at hun vil ha Masskeræe i den store Have ved Frirsbær; aa de feyer, a de ska være for alle aa envær.

Jeg har favt ti Kisten, min Kone, aa ti min Daatter Berte, a vi vil derin; saa ska jeg min Saen feye min naae Konge saa møyet, der ka være nytte aa goet for hans kære Uersaader.

Nu ska jæ samle samem alt hvad jeg ka faa aa vide hos Anne, aa heyes Brouer, aa saa ska jæ sæiet lie tie Kongen (sku nou novet a et være Løvn, saa ve jæ dov, a Kongen pardonner mæj; thi jæ boer saa lang fraa Kiøbstaen, a ijen de, man fortæller, kommer ti

8

mæt, kart savte blie ti Løgn nauet aet, aa naar jæ ska feye men Jærlens Saen, sna troues jæ knap, a Konge seyer sine Stalkale, hordan han vi regere aa dominere mæ vos. Hor ska Kalin saa al de aa vie? Han staaer jo kuns han Hæsterumhen; hva den feyer ham, ka han behulle for s y siæl, aa tie mæ. Saaen trov jr jæ, at r e faaer de mest aa vie, haa tie snagker aam i Kivenhaen)

Nou vil jæ bee vor hære om, a Folk maa holle aap mæ aa jætte saa møyet oent om vor naae konge. De snakker saa møyet om ham, Gu bevaes! de ær dov nouet forskækele. Jæ ve men saen itte, hor de tør seye saa møyet. Ma sku snar trov, ar de staaer paa Luur ved Magestæens Dør, aa hør al hva han feyer ti sie Hovfolk. Snar feyer de, ha vil sætte den a, snar den, snar en aen; haa de itte ær gael, saa gør, deet, Gubære! haa ska vi stakkels Bønner seye? Vi ka saa nok, aa bramme om, ka jæ trov, mæn vi tier stel, aa bær vor Raars, saa lænne vi ka, naar vi itte ka meer, saa æret ties naag a snagge mæ.

Gu jælbe vos aa Kongen mæ, saa gaaret Lanndet val aa vos val. Nou seer

9

I Menne Tanker, Børn! Gi Kongen maatte faa dæm i Hæne, aa læse Dem; saa blæv jæ mæn høvavte a mænne Nabover, naar de fik a høre, a mænne Tanker var kommen ti aa legge i Kongens Laame.

10

Met

Klave-Bræv

over

vore nærværene Tier.

De uoendlige Tier, der er iblant vos, maa nok lære vos a tænke.

Vi Bønner vi var saa dum som Fæ i faarie Tier, nou ka vi snagge aa skrive møyet gaaet.

Di feyer, a vore Tanker ær saa goe, a di store læser dam; tænk nou engan, Bøen, holledan de vil gaa ti heræter. Vem ve, aam igge de var bæere, a Bunen skrev, aa de aner lo vær, saa blæv der ikke ssvæven saa møyet aand, som dær gør

Vor Nø aa Jamer lær vos nou a tænke

ganske fiint.

11

Naar jæ ræet betænger Danemargs Elænde, saa gruer jæ aa alle mine. Dæj dyre Ti, der nou ær blan vos, kyse vos lie ænti Jartet. Haa ska vi seye? vor Hære maa dov blive vre engang paa vos, vi har saa leje slaaget bav aap; nov falleret ham ti, nov begyer han a slaa ti.

Dei store Uguelihe, der regierer blan vos, opmunrer ham ti aa lægge vos Bisle i Næsen. Vi ær jo blæven naavet lierli Paek! haa tænker val anre Nasoner om vos? haa mener I val de sæyer?

Nouv ve jo den ene mæ den aen, a der ska ingen Straf være faar Hurer aa slæmme lose Qvæjer; de ær jamerli aa seer farle ud.

Tifaarn da en Pæje sku falle paa Knæ, aa sidde ti Spaat i Kursdøren faar Præesten, da frøytet enhvær Pæje faar a blive tyk, mæ nov! nov læjer de uen Frøyt.

Jey tør feye, ja væm ve, om jep igge tør bane paa, at i disse Tier, vi har avet Kom ind, er der nok lie saa manne Bøen gior, som der ær avet Læs Korn ind; de ær dov Syn aa Skam; mæn de fæyer, a Kaangen vi ha manne Folk i sie Rie, mæ vi han tæje imo saadane Hureunger, saa ka han mæn Saen faa naak; mæ hor ska de faa Brø fraa?

De ka jey mæn Tro ikke see: ska nov faaen skaens Pak gaa omkrin i Lannet aa tegge, da vil de see gaat u for vos, vi arme Stak-

12

kale vil vi gi dam novet, de har vi inte Raa ti, aa giir vi dam itte, saa vil de vist nok stæle fraa vos de lille vi har. Aa! Vi Stakale! hor ska vi saa hæn!

Æter meen tovla Forstan saa nieen jey, a de var bæst føst a skaffe lan aa Rier bra Føevare, saa varet tisonok sien, aa skaffe noen ti aa æet aap.

Her er kuns lovla liet Føe blant Folk, naar der nov kaam manne fleer, saa frøyter jey for, at den ene kaam ti aa æe den aen aap. Heya! de gyser i mey. Jey høvser paa de por Præest engang fortælde, a der var ed Laan, hor der vaar norre slæme Folk, der aad Mejeskær. Sku nov den Ti kaame blan vos, a den, ene ska æe den aen aap, da ville vist naak Herremanen førstens æe Bønerne aap, aa var de ikke jamerlig, a begraves i Herremanens Mave istæen for i Kirgegaarden! aa saa blæv vi, som blev tiløvers saa vree, a vi aad Præsterne aap, fordi de ikke hadde straffet Sønnere, for der skamele Hanteerin.

Hadde dær enda væet bra møyle Koen i Aar, saa ku vi ha taalt, a finne fleer Bosel-Stover æe Loer aa laer; mæ de seer Gusjamele ud de fleste Stæer.

Den stærke Ræen, de har væet, har fordært de meste, aa va vi har faat ænavet, er halforvært; haa lænker I nov paa, a skaffe

13

Lannet fleer Folk; æer ve vos stakkels Bønner aap, vam ska saa pløye, saa og høste Jorer?

De ka værken Froverne aa Peyerne mæ de store Haar aa de høye taape gjøre, igge hæler de brovede Hærer mæ de møyle Gul paa.

Istæen for faa manne gale Paafuen, vaar de ikke da beyre, a unge Folk lærte, a pløye, saa aa høste, saa kue de i Nøesfal, naar der vaar ingen fleer Bønder, eller naar de vare opætte, pløye, saae og høste der ejne Jorer, aa æe der ejene Hæjers Jærninger; de var mæn Saen beyre, æn a spasere aa flankere.

De er val Saen, a der ær manne køne Anaarniger i Kivenhavn; mæ haa ka de jælbe, a norre ka tejne, norre reine, anre dainse.

Ska de være saa, a disse Kale ska teine Folk a, naar de ær hal døde, a Sult, da vaet beyre, at de da ku jøre saa møyle, a de kue opholle disse Elende.

Haa ka de jælpe, a disse Kale ka tælle over, hor manne der ær døde ved der Forsømmelse, der sku see Laen aa Rier ti Bæste? Aa haa ka de jæipe, a disse Kale ka dainse, aa hulle Livæit øver disse Stakale, der døde a lutter Jamer aa Drøvelse?

14

Nou hør vi Stri aa Røyte om Stri; herpaa seer vi tyle nok, a de ær mo de siste Tier. Norre seyer, a vi snar faar Kri med alle de kristelie Mavter. (Bade kristelie Mavter eyenlig ær, ve jeg endnu itte, mæ jey ska spørre Skulemeisteren aam dette aa mere, mæ jey tænger, a de ska være Tørgen aa hans Anhang; thi jey trouer, a Tørgene ær mere barmjarte, æn de kristne.)

Anre spaar, a vi snar faar Pæst*). Jæ ka itte vie, hor Folk saa tyle ka faa a vie, va Gu i Himmelen har tængt over vos aa Riet.

Ja va ska vi da see: Hære Gu! saa faar vi da ænden Dø eller Bro, aa saa ka de itte plave vos meer her i Varen.

Vi har ku lien Aarsave, a ønske aa Live, sien dæin ene mæ den een jor haa de ka, for a jore vos kæv a Lived.

De ær dov benre a døde a Pæst, æn a blie ædt aap.

*) Æret Saen haa Folk feyer, da æret node Forstrægele. De feyer, a Veiterne har seet saa manne Liskarer paa Slaasplasen. Ja Gu jælbe vos.

15

Jæ trovr, a Gu ær blæven vræ paa vos, for de a de manne kønne Helle-Dave staar ubrovbare i Almenagen.

Kisten aa jey græer vær gang vi seer i Almenagen, naar Maanen ær ue, a vi ska betale den haare Skat, thi saa seer vi aa høvser paa De goe Hælle-Dave, a di ær borde.

Mæ haa ka de ha skaed, a vi hadde frøytet Gu norre Dave fleer, aa dov tøyte man, a der var for manne Hælle-Dave. Norre meen, a de var for a faa norre flere Dave, aa plave Bunen i; ku val være; haa jør man igge, for a plave vos! mæ vaar Faarsvar ær i Himelen. Vor Mavt ær saam Høet, seyer Apostlen Job. Vi ka itte jøre aer, æn suke i vaar Jarte ti Gu, a han vi forbarme sey over vos, aa itte tuvte vos i hans Bree; thi Da ka vi itte bestaa for ham, mæ skamme vvs.

Nou vil jey ti Sluetnin ønske, a, vis der skeer norre fleere nye Foranringer, de da maa skee ti Hærens Ære, aa a vi arme Daenske

16

Folk maa faa Daenske Ti a regeyre over vos, ihodan de elles vi gaa; thi, om I ikke beyrer ihr Idræter, seyer Gu sæl, da vil jæy slaa ihr mæ manne Plaver. Gu bevare vos derfra! Amen.

Dæte ijænemseet a Skulemeysteren, som Meente, a dæte var gaat naak, a blive trøgget, a Folk ka dov se, a Bunnan ve aase, hordall de gaa ti iblan vos. Jens Pedersen.